

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ธุรกิจสื่อโฆษณาเคลื่อนที่ การเปิดรับสื่อและทัศนคติของคนกรุงเทพมหานครที่มีต่อสื่อโฆษณาเคลื่อนที่” ใช้ระเบียบการวิจัยในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนด้วยกัน ดังนี้

1. การศึกษาถึงธุรกิจสื่อโฆษณาเคลื่อนที่

ใช้ระเบียบการวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) บริษัทผู้รับสัมปทาน ให้เช่าสื่อโฆษณาเคลื่อนที่ประเภทต่างๆ

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล โดยจะเป็นการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบของธุรกิจสื่อโฆษณาเคลื่อนที่ประเภทต่างๆ ประกอบด้วย ลักษณะของสื่อ ขนาดของสื่อ กลุ่มเป้าหมาย สินค้าที่ลงโฆษณา จุดเด่นของสื่อ อัตราค่าเช่าพื้นที่โฆษณาและอัตราค่าผลิตและเงื่อนไขในการซื้อพื้นที่โฆษณาของสื่อโฆษณาเคลื่อนที่

วิธีการเลือกบุคคลที่จะสัมภาษณ์ มีดังนี้

1. ทำการสอบถามผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ซื้อสื่อโฆษณา (Media Buyer) ของบริษัทตัวแทนโฆษณาว่าสื่อโฆษณาเคลื่อนที่ทั้ง 7 ประเภทที่ทำการศึกษา นั้น มีบริษัทใดที่ได้รับสัมปทานในการให้เช่าพื้นที่โฆษณา

ซึ่งได้รายชื่อบริษัทที่ได้รับสัมปทานให้ดูแลสื่อโฆษณาเคลื่อนที่แต่ละประเภท ดังต่อไปนี้

- สื่อโฆษณาทางรถโดยสารประจำทาง ขสมก. ได้แก่ บริษัท เอส.แมพ จำกัด
- สื่อโฆษณาทางรถโดยสารประจำทางปรับอากาศ (ปอ.) ได้แก่ บริษัท เทิร์นคเอนเตอร์ไพรส์ จำกัด
- สื่อโฆษณาทางรถโดยสารประจำทางปรับอากาศพิเศษ ไมโครบัส ได้แก่ บริษัท พี.เจ.ดี.ไซน์ จำกัด
- สื่อโฆษณาทางรถสามล้อเครื่อง ได้แก่ บริษัท ท็อปกัน จำกัด
- สื่อโฆษณาทางรถแท็กซี่ ได้แก่ บริษัท พี.เจ.ดี.ไซน์ จำกัด
- สื่อโฆษณาทางรถไฟ ได้แก่ บริษัท ที.ที. แอนด์ เค. โปรโมชัน จำกัด
- สื่อโฆษณาทางรถไฟฟ้า BTS ได้แก่ บริษัท วี.จี.ไอ. โกลเบิล มีเดีย จำกัด

2. เมื่อได้รายชื่อบริษัทที่ได้รับสัมปทานในการให้เช่าพื้นที่โฆษณาของสื่อโฆษณาเคลื่อนที่แต่ละประเภทแล้ว ผู้วิจัยได้เลือกสัมภาษณ์บุคคลที่ทำหน้าที่ในแผนกบริการลูกค้าของแต่ละบริษัท ซึ่งเป็นผู้ที่ติดต่อประสานงานกับบริษัทตัวแทนโฆษณาต่างๆ ที่ใช้บริการสื่อโฆษณาเคลื่อนที่ สามารถให้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับลักษณะของสื่อ ขนาดของสื่อ กลุ่มเป้าหมายที่เห็นสื่อประเภทสินค้าที่โฆษณา จุดเด่นสำคัญของสื่อ อัตราค่าโฆษณาและอัตราค่าผลิตสื่อโฆษณา เงื่อนไขในการซื้อพื้นที่โฆษณาได้เป็นอย่างดี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลประเภทบุคคล ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก บริษัทที่เป็นเจ้าของสื่อโฆษณาเคลื่อนที่รายใหญ่แต่ละประเภทโดยการบันทึกเทปและการจดบันทึกในการเก็บข้อมูล ซึ่งในการสัมภาษณ์ได้ใช้แนวคำถามที่เป็นกรอบในการเก็บข้อมูล ดังนี้

- คำถามเกี่ยวกับลักษณะของสื่อโฆษณาเคลื่อนที่
- คำถามเกี่ยวกับขนาดของสื่อโฆษณาเคลื่อนที่
- คำถามเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายที่เห็นสื่อโฆษณาเคลื่อนที่
- คำถามเกี่ยวกับประเภทของสินค้าที่ลงโฆษณาทางสื่อโฆษณาเคลื่อนที่
- คำถามเกี่ยวกับจุดเด่นของสื่อโฆษณาเคลื่อนที่

- คำถามเกี่ยวกับอัตราค่าเช่าพื้นที่โฆษณาและอัตราค่าผลิตสื่อโฆษณาเคลื่อนที่
- คำถามเกี่ยวกับเงื่อนไขในการเช่าพื้นที่โฆษณาสื่อโฆษณาเคลื่อนที่

การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างในส่วนของคุณสมบัติของธุรกิจสื่อโฆษณาเคลื่อนที่แต่ละประเภท และนำเสนอข้อมูลโดยใช้วิธีการบรรยายเป็นความเรียง ร่วมกับการนำเสนอตารางข้อความต่างๆ

2. การศึกษาถึงการเปิดรับสื่อและทัศนคติของคนกรุงเทพมหานครที่มีต่อสื่อโฆษณาเคลื่อนที่

ใช้ระเบียบการวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยวิธีการสำรวจ (Survey Research) แบบวัดครั้งเดียว (One Shot Descriptive Study) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือ

ประชากร

ประชากรเป้าหมายสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรชายและหญิง ที่มีอายุระหว่าง 16-50 ปี ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตปกครอง 50 เขต ของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 609,769 คน เป็นชาย 291,758 คน หญิง 318,011 คน (จากสถิติจำนวนประชากรตามหลักฐานทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2541)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งชายและหญิง ที่มีอายุ 16 - 50 ปี โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงสำรวจครั้งนี้ มีจำนวน 400 คน แบ่งเป็นเพศชาย 200 ราย และเพศหญิง 200 ราย ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการคำนวณจากจำนวนการคาดประมาณประชากรของกรุงเทพมหานคร ปี 2541 ด้วยสูตร

$$n = \frac{P(1-P)}{z^2 \cdot N}$$

- n = จำนวนตัวอย่างที่ต้องการศึกษา
- P = สัดส่วนประชากรที่กำหนดจะสู่ม
(ในที่นี้ใช้อัตราร้อยละ 60 ฉะนั้น ค่า $P = 0.6$)
- z = ค่าคะแนนมาตรฐาน ณ จุดใดจุดหนึ่งที่สอดคล้องกับระดับนัยสำคัญ
(ในที่นี้ใช้ระดับนัยสำคัญ 0.05 ฉะนั้น ได้ค่า $z = 1.96$)
- e = ค่าความคลาดเคลื่อนของการสู่มตัวอย่าง
(ในที่นี้ใช้ร้อยละ 5 ฉะนั้นค่า $e = 0.05$)
- N = จำนวนประชากรทั้งหมด ในที่นี้ ได้แก่ ประชากร ชาย-หญิง อายุ 16-50 ปี
ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวน 609,769 คน

จากการแทนค่าสูตรดังกล่าว จะได้กลุ่มตัวอย่าง = 368.50 คน

วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การสู่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการสู่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีการคัดเลือกเขตเมืองที่เป็นย่านพาณิชย์ มีแหล่งธุรกิจสำคัญ และมีสื่อโฆษณาเคลื่อนที่ประเภทต่างๆ ผ่านไปมา ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 16 เขต ดังนี้ คือ

1. เขตบางรัก	2. เขตบางเขน	3. เขตบางกะปิ
4. เขตปทุมวัน	5. เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย	6. เขตพระโขนง
7. เขตสัมพันธวงศ์	8. เขตพญาไท	9. เขตธนบุรี
10. เขตห้วยขวาง	11. เขตคลองสาน	12. เขตสาทร
13. เขตจตุจักร	14. เขตคลองเตย	15. เขตราชเทวี
16. เขตลาดพร้าว		

ขั้นตอนที่ 2 เมื่อได้จำนวนเขตเมือง ที่เป็นย่านพาณิชย์ที่มีอยู่ในกรุงเทพมหานคร ทั้งหมด 16 เขต จะทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากเลือก เขตที่จะศึกษา จำนวน 8 เขต จาก 16 เขต ซึ่งได้เขตที่จะทำการศึกษา ดังนี้

1. เขตปทุมวัน	2. เขตราชเทวี
3. เขตพญาไท	4. เขตบางซื่อ
5. เขตพระนคร	6. เขตดินแดง
7. เขตบางรัก	8. เขตลาดพร้าว

ขั้นตอนที่ 3 ใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ด้วยการแจกแบบสอบถามตามสถานที่ที่เป็นเขตพาณิชย์ ย่านธุรกิจสำคัญ และมีสื่อโฆษณาเคลื่อนที่ผ่านไปมาอยู่เป็นประจำ เช่น ตามถนนสายหลักที่มีรถโดยสารผ่าน แหล่งชุมนุมชนหนาแน่น ห้างสรรพสินค้า ตลาด ป้ายที่พักผู้โดยสาร โรงเรียน สถานที่ทำงาน จนได้จำนวนตัวอย่าง 400 คน

ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น ตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังนี้

สมมติฐาน : การเปิดรับสื่อโฆษณาเคลื่อนที่ของคนกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อสื่อโฆษณาเคลื่อนที่ของคนกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรอิสระ	-	การเปิดรับสื่อโฆษณาเคลื่อนที่
ตัวแปรตาม	-	ทัศนคติที่มีต่อสื่อโฆษณาเคลื่อนที่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาถึงการเปิดรับสื่อและทัศนคติที่มีต่อสื่อโฆษณาเคลื่อนที่ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งเป็นแบบสอบถามชนิดปลายปิด (Close-Ended Questionnaire) และแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-Ended Questionnaire) โดยแบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และวิธีการเดินทาง จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อโฆษณาเคลื่อนที่ประเภทต่างๆ ความถี่ในการเปิดรับและลักษณะการเปิดรับ จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อสื่อโฆษณาเคลื่อนที่ประเภทต่างๆ และทัศนคติที่มีต่อประเภทสินค้าที่เหมาะสม จำนวน 50 ข้อ โดยกำหนดเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert

การทดสอบความน่าเชื่อถือเครื่องมือ

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยเพื่อหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) กระทำโดย

1. นำแบบสอบถามไปหาความเที่ยง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ได้เรียบเรียงแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้เพื่อขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข

2. หลังจากได้ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามแล้ว จึงทำการทดสอบ (Pre-Test) กับกลุ่มที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อนำคำตอบที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่น เพื่อปรับปรุงแบบสอบถามให้สามารถสื่อความหมายได้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

เกณฑ์การให้คะแนนตัวแปร

1. การเปิดรับสื่อโฆษณาเคลื่อนที่

การวัดตัวแปรเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อโฆษณาเคลื่อนที่ มีเกณฑ์การวัดความบ่อยครั้งในการเปิดรับและลักษณะการเปิดรับ โดยมีการให้คะแนน ดังนี้

1.1 ความบ่อยครั้งในการเปิดรับสื่อโฆษณาเคลื่อนที่ประเภทต่างๆ (ภายในระยะเวลา 1 สัปดาห์)

- รถโดยสารประจำทางขสมก. / รถโดยสารประจำทางปรับอากาศ (ปอ.) / รถโดยสารปรับอากาศพิเศษ ไมโครบัส / รถสามล้อเครื่อง / รถแท็กซี่ / รถไฟ / รถไฟฟ้า BTS)

1-2 ครั้ง	1	คะแนน
3-4 ครั้ง	2	คะแนน
5-6 ครั้ง	3	คะแนน
เห็นทุกวัน	4	คะแนน

1.2 ลักษณะการเปิดรับสื่อโฆษณาเคลื่อนที่ประเภทต่างๆ

- รถโดยสารประจำทางขสมก. / รถโดยสารประจำทางปรับอากาศ (ปอ.) / รถโดยสารปรับอากาศพิเศษ ไมโครบัส / รถสามล้อเครื่อง / รถแท็กซี่ / รถไฟ / รถไฟฟ้า BTS)

ไม่ได้สนใจดู	1	คะแนน
ดูเฉพาะรูปภาพ	2	คะแนน
ดูรูปภาพและอ่านข้อความบ้าง	3	คะแนน
ดูรูปภาพและอ่านข้อความอย่างละเอียด	4	คะแนน

จากข้อ 7-16 นำคะแนนที่ได้ทั้งหมดมาหารด้วยจำนวนข้อ เป็นค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยคะแนน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.99 หมายถึง มีการเปิดรับสื่อโฆษณาเคลื่อนที่ประเภทต่างๆ ในระดับต่ำ

ค่าเฉลี่ย 2.00-2.99 หมายถึง มีการเปิดรับสื่อโฆษณาเคลื่อนที่ประเภทต่างๆ ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.00-4.00 หมายถึง มีการเปิดรับสื่อโฆษณาเคลื่อนที่ประเภทต่างๆ ในระดับสูง

2. ทักษะคดีที่มีต่อสื่อโฆษณาเคลื่อนที่

วัดได้จากแบบสอบถาม ข้อ 17-66 คำถามมีทั้งลักษณะในเชิงบวกและเชิงลบ ดังนี้

- สื่อโฆษณาทางรถโดยสาร ขสมก.
 คำถามเชิงบวก ได้แก่ 17, 18, 19,23
 คำถามเชิงลบ ได้แก่ 20,21,22
- สื่อโฆษณาทางรถโดยสารปรับอากาศ
 คำถามเชิงบวก ได้แก่ 24,25,26,30
 คำถามเชิงลบ ได้แก่ 27,28,29
- สื่อโฆษณาทางรถโดยสารปรับอากาศพิเศษ ไมโครบัส
 คำถามเชิงบวก ได้แก่ 31,32,33,37
 คำถามเชิงลบ ได้แก่ 34,35,36
- สื่อโฆษณาทางรถสามล้อเครื่อง
 คำถามเชิงบวก ได้แก่ 38,39,40,44
 คำถามเชิงลบ ได้แก่ 41,42,43
- สื่อโฆษณาทางรถแท็กซี่
 คำถามเชิงบวก ได้แก่ 45,46,47,51
 คำถามเชิงลบ ได้แก่ 48,49,50
- สื่อโฆษณาทางรถไฟ
 คำถามเชิงบวก ได้แก่ 52,53,54,58
 คำถามเชิงลบ ได้แก่ 55,56,57
- สื่อโฆษณาทางรถไฟฟ้า BTS
 คำถามเชิงบวก ได้แก่ 59,60,61,65
 คำถามเชิงลบ ได้แก่ 62,63,64

โดยมีการให้คะแนนดังนี้

- คำถามในเชิงบวก กำหนดค่าคะแนนเป็น

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	คิดเป็นคะแนน 5
เห็นด้วย	คิดเป็นคะแนน 4
เฉยๆ	คิดเป็นคะแนน 3
ไม่เห็นด้วย	คิดเป็นคะแนน 2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	คิดเป็นคะแนน 1
- คำถามในเชิงลบ กำหนดค่าคะแนนเป็น

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	คิดคะแนนเป็น 1
เห็นด้วย	คิดคะแนนเป็น 2
เฉยๆ	คิดคะแนนเป็น 3
ไม่เห็นด้วย	คิดคะแนนเป็น 4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	คิดคะแนนเป็น 5

นำคะแนนที่ได้มาหารด้วยจำนวนข้อเป็นค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยคะแนน ดังนี้

- คะแนนระดับ 1.00 - 2.33 หมายถึง มีทัศนคติในระดับต่ำ
- คะแนนระดับ 2.34 - 3.66 หมายถึง มีทัศนคติในระดับปานกลาง
- คะแนนระดับ 3.67 - 5.00 หมายถึง มีทัศนคติในระดับสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากได้นำแบบสอบถามไปทำ Pretest และได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์หรือให้กลุ่มตัวอย่างกรอกแบบสอบถาม โดยเก็บจากกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเขต 10 เขต จำนวนรวม 400 ชุด โดยเก็บข้อมูลตามบริเวณที่เป็นย่านธุรกิจ เป็นแหล่งชุมชนหนาแน่น ได้แก่ ห้างสรรพสินค้า ตามถนนสายสำคัญ ตลาด ป้ายที่พักผู้โดยสาร โรงเรียน สถานที่ทำงาน

การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำเสนอและสรุปผลงานวิจัยในส่วนของการเปิดรับและทัศนคติที่มีต่อสื่อโฆษณาเคลื่อนที่ของคนกรุงเทพมหานคร มีดังนี้

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร การเปิดรับสื่อโฆษณาเคลื่อนที่และทัศนคติที่มีต่อสื่อโฆษณาเคลื่อนที่ โดยหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยและนำเสนอด้วยตารางแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution)
2. การวิเคราะห์เชิงอนุมาน (Inferential Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ของการเปิดรับสื่อโฆษณาเคลื่อนที่กับทัศนคติที่มีต่อสื่อโฆษณาเคลื่อนที่ของคนกรุงเทพมหานคร ตามสมมติฐาน โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ คือ การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน